

VIROLAHDEN KUNTA

**SISÄISEN VALVONNAN JA
RISKIENHALLINNAN TOIMINTAOHJE**

2.12.2024

HYVÄKSYTTY KUNNANHALLITUKSESSA § XX PVM

1. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN PERUSTEET, HALLINTOSÄÄNNÖN MÄÄRÄYKSET JA TOIMINTAOHJEET	3
2. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN TOIMINTAOHJEEN SISÄLTÖ	4
2.1 Sisäinen valvonta Virolahden kuntakonsernissa	4
2.2 Riskienhallinta Virolahden kuntakonsernissa	5
2.3 Sisäinen tarkastus Virolahden kuntakonsernissa	6
3. RISKIENHALLINNAN JA SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN	7
4. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA OSANA KUNNAN JA KUNTAKONSERNIN JOHTAMIS- JA HALLINTOJÄRJESTELMÄÄ.....	9
4.1 Riskit ja riskienhallinta osana taloussuunnittelu- ja seurantaprosessia.....	9
4.2 Riskien analysointi.....	10
4.3 Raportointi ja tilivelvolliset.....	11
5. RISKIENHALLINNAN JA SISÄISEN VALVONNAN PERIAATTEIDEN JA OHJEIDEN VOIMAANTULO JA AJAN TASALLA PITÄMINEN	12

1. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN PERUSTEET, HALLINTOSÄÄNNÖN MÄÄRÄYKSET JA TOIMINTAOHJEET

Kunnanvaltuusto on päättänyt kunnan ja kuntakonsernin **sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista** kuntalain 14 §:n mukaisesti ja nämä koskevat kaikkia kuntakonsernin toimielimiä ja johtoa sekä kaikkea kuntakonsernin toimintaa, josta kunta vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden myötä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja näihin liittyvät eri toimielinten, viranhaltijoiden ja työntekijöiden vastuut on määritelty Virolahden kunnan **hallintosäännön luvussa 10**.

Kunnanhallituksen tulee Kuntalain 39 §:n mukaisesti vastata valtuuston päätösten täytäntöönpanosta, sekä huolehtia sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. **Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeen** tarkoituksena on täydentää valtuuston vahvistamia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteita sekä Virolahden kunnan hallintosääntöön kirjattuja määräyksiä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Toimintaohjetta voidaan tarvittaessa täydentää kunnanhallituksen, kunnanjohtajan sekä toimialojen ja tulosalueiden johtavien viranhaltijoiden laatimilla muilla työ- tai toimintaohjeilla.

2. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN TOIMINTAOHJEEN SISÄLTÖ

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoite ja tarkoitus, sekä keskeiset termit (sisäinen valvonta, riskienhallinta, riski, sisäinen tarkastus) on määritelty kunnanvaltuuston hyväksymissä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa on niin ikään määritelty, miten kyseistä toimintoa arvioidaan ja miten hallitus raportoi täytäntöönpanosta valtuustolle.

Kunnanhallituksen hyväksymässä toimintaohjeessa kuvataan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan linkittyminen kunnan johtamisjärjestelmään.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyy Virolahden kuntakonsernissa tiiviisti talouden suunnittelu- ja seurantaprosessiin ja kattaa täten kunnan koko tehtäväkentän. Käytännössä sisäisen valvonnan järjestämisvastuu on toimielimillä ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalla viranhaltijalla (ns. tilivelvollinen). Tilivelvollisuus on niin ikään määritelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa.

2.1 Sisäinen valvonta Virolahden kuntakonsernissa

Operatiivinen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on Kuntalain 23 ja 24 §:n mukaan osa hallitukselle ja kunnanjohtajalle säädettyä hallinnon ja taloudenhoidon tehtävää. Sisäisen valvonnan osa-alueet voidaan jakaa kolmeen tasoon:

1. Sisäinen tarkkailu, mikä on jatkuvaa toimintaan liittyvien työvaiheiden tai erillisten toimenpiteiden ja varojenkäytön valvontaa. Tarkkailu varmistaa, että tehtävät hoidetaan oikeaan aikaan, hyväksytyllä tavalla ja tehtävään kuuluvan voimavaran puitteissa. Tarkkailun toimivuudesta vastaavat organisaatiossa esihenkilöasemassa olevat.
2. Seuranta, joka on kunnallishallinnossa luottamushenkilöille, hallintokunnille ja kuntalaisille kuuluva osa sisäistä valvontaa. Seurannan keskeisiä tehtäviä ovat raportointivelvoitteiden asettaminen, raportoinnin toteutuksen valvonta ja tehtyjen päätösten ja raporteissa kuvattujen tulosten vertailu.
3. Sisäinen tarkastus, joka on sisäisen valvonnan näkyvä osa. Sisäinen tarkastus on strategioiden, toimintaperiaatteiden ja tavoitteiden toteutumisen sekä informaatiojärjestelmien tarkastusta kunnan johdon erillisestä toimeksiannosta.

Sisäinen valvonta toteutuu mm. selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden jakoina, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena ja sopimusten hallintana. Käytännössä sisäinen valvonta kytkeytyy vuosittaiseen talousarvio- ja tilinpäätösprosessiin.

Toimiva sisäinen valvonta myös ehkäisee ja paljastaa väärinkäytöksiä. Johdon velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä puuttua havaittuihin väärinkäytöksiin. Väärinkäytöksenä pidetään erilaisia epärehellisiä, epäeettisiä tai kuntakonsernin ohjeita rikkovia taikka lainvastaisia tekoja. Keskeisenä työkaluna mahdollisten väärinkäytösten havaitsemisessa ja ehkäisemisessä voi toimia ns. whistleblowing-direktiivin kunnilta ja kuntakonserneilta edellyttämä sisäinen ilmoituskanava¹. Ilmoituskanavan avulla voidaan torjua korruptiota ja edistää eettisyyttä. Toisaalta se toimii myös organisaation kehittämisvälineenä.

Yksityiskohtaisempia ohjeita sisäisen valvonnan toteuttamisesta tai toiminnon vuosittaisista painopistealueista voidaan antaa lisäksi muun muassa **osana talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohjetta, talousarvion täytäntöönpano-ohjetta** sekä **tilinpäätöksen laadintaohjetta**.

2.2 Riskienhallinta Virolahden kuntakonsernissa

Riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista ja sen tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla. Riskienhallinnan tulee ulottua kaikkiin riskiluokkiin, sekä sisäisiin että ulkoisiin.

Kunnanvaltuuston määrittelemien riskienhallinnan perusteiden mukaan riskienhallintaa toteutetaan Virolahden kuntakonsernissa säännöllisesti talousarvion sekä merkittävien päätösten valmistelun yhteydessä. Tällöin toimielinten ja konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen on analysoitava toimintaympäristön muutoksia, tunnistettava tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioitava niiden vaikutuksia sekä toteutumisen todennäköisyyttä sekä laadittava tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Kunnanhallituksen tehtävänä on koota näiden perusteella koko kuntakonsernia koskeva riskianalyysi ja valittava menettelytavat merkittävimpien riskien hallitsemiseksi. Raportointi toteutuu osana toiminnan ja talouden seurantaa ja raportointia sekä tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä että talousarviovuoden aikana osavuosikatsauksissa tai muissa vastaavissa seurantaraporteissa.

Riskin vaikutus on poikkeama odotetusta, joko positiivisesti tai negatiivisesti. Riskit voivat olla joko toiminnan sisäisiä tai ulkoisia. Toimialasta riippumatta kunnan, kunkin tulosalueen tai -yksikön ja kuntakonsernin toimintaan vaikuttavat riskit voidaan jakaa seuraaviin luokkiin:

1. strategiset riskit
2. toiminnalliset riskit
3. taloudelliset riskit
4. omaisuusriskit

---

¹ Ilmoituskanavalla tarkoitetaan toimintoa, jonka kautta otetaan vastaan ilmoituksia väärinkäytöksistä organisaatiossa. Toimintoon liittyy useimmiten ilmoituksen vastaanottaminen, kommunikointi ilmoittajan kanssa sekä asian selvittäminen. Ilmoituksia voidaan ottaa vastaan esimerkiksi puhelimitse, postitse, verkkosivun kautta tai henkilökohtaisessa tapaamisessa.

Kokonaisvaltaisessa riskienhallinnassa tarkastelun kohde on yleensä strategisten tavoitteiden saavuttamisessa. Riskienhallinnan näkökulmasta keskeisenä tavoitteena on ymmärtää, että miten uhat estämällä ja mahdollisuudet hyödyntämällä voi varmistaa strategisten tavoitteiden saavuttamisen.

Riskienhallinnan avulla pyritään varmistamaan, että koko kuntakonsernin toimintaan vaikuttavat riskit tunnistetaan, niitä arvioidaan ja seurataan. Pää-tavoitteena on minimoida tunnistetuista riskeistä mahdollisesti aiheutuvat negatiiviset vaikutukset toiminnalle. Riskienhallinta on osa kuntakonsernin sisäistä valvontaa.

Johtoryhmä koordinoi käytännössä riskienhallinnan toteutumista. Yksityiskohtaisempia ohjeita riskienhallinnan toteuttamisesta tai mahdollisista riskienhallinnan painopistealueista voidaan antaa lisäksi muun muassa **osana talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohjetta, talousarvion täytäntöönpano-ohjetta** sekä **tilinpäätöksen laadintaohjetta**

2.3 Sisäinen tarkastus Virolahden kuntakonsernissa

Sisäinen tarkastus on määritelty valtuuston hyväksymissä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa. Sisäisen tarkastuksen tehtävät on määritelty hallintosäännössä. Sisäisen valvonnan tarkoitus, tehtävät ja vastuut määritellään tarkemmin tässä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeessa sekä erillisen toimeksiannon sopimuksella.

Kunnanhallitus vastaa sisäisen tarkastuksen järjestämisestä. Sisäinen tarkastus toimii riippumattomana kunnanhallituksen, konsernijohdon ja ylimmän johdon tukitoimintona arvioiden objektiivisesti kunnan ja kuntakonsernin hallinto- ja johtamistavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konserni-valvonnan järjestämisen asianmukaisuutta ja tuloksellisuutta. Sisäinen tarkastus on sisäisen valvonnan näkyvä osa, joka toteutetaan kunnan johdon erillisestä toimeksiannosta tyypillisesti siinä tilanteessa, että kunnanhallituksella ei ole tehtäviensä ja vastuidensa edellyttämää riittävää varmuutta hallinnon lainmukaisuudesta, toiminnan tuloksellisuudesta, päätösten perusteena olevien tietojen riittävydestä ja luotettavuudesta sekä omaisuuden ja voimavarojen turvaamisesta. Tarve voi perustua myös kunnan toiminnan ja kuntakonsernin organisoitumiseen, palveluiden järjestämis- ja tuotantotapoihin sekä johtamisjärjestelmän menettelyihin.

Sisäinen tarkastus on strategioiden, toimintaperiaatteiden ja tavoitteiden toteutumisen sekä informaatiojärjestelmien tarkastusta kunnan johdon erillisestä toimeksiannosta ja se järjestetään Virolahden kunnassa ostopalveluna palveluntuottajalta. Sisäistä tarkastusta ei ole riippumattomuuden vaarantumisen vuoksi mahdollista hankkia kunnan tilintarkastusyhteisöltä.

3. RISKIENHALLINNAN JA SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN

Virolahden kunnassa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuu jakautuvat käytännössä organisaation eri tasoille. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimintana kytkeytyvät talousarvioprosessiin ja kattavat täten kunnan koko tehtäväkentän. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut ja työnjako Virolahden kuntaorganisaatiossa on määritelty seuraavasti:

1. **Kunnanvaltuusto** päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista (Kuntalaki 14 §). Se määrittelee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut, toimintatavat sekä raportointivelvoitteet. Talousarviossa valtuusto asettaa kunnan ja kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, joiden toteutumista sen tulee valvoa. Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan keskeisin tehtävä onkin siis arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista.
2. **Kunnanhallitus** vastaa siitä, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta muodostavat toimivan kokonaisuuden. Sen tulee huolehtia konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestämisestä. Kunnanhallitus raportoi kunnanvaltuustolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä (Kuntalaki 47 §).
3. **Kunnanjohtaja** johtaa kunnan hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa kunnanhallituksen alaisena (Kuntalaki 38 §). Operatiivinen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on siten osa hallitukselle ja kunnanjohtajalle säädettyä hallinnon ja taloudenhoidon tehtävää. Näin ollen kunnanjohtaja vastaa siitä, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on asianmukaisesti järjestetty kunnan konsernissa.
4. **Toimialojen** velvollisuus on järjestää alaisensa tehtäväalueen sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä ohjata ja valvoa niiden toimeenpanoa sekä raportoida niistä ohjeiden mukaisesti kunnanhallitusta.
5. **Toimialajohdon** velvollisuutena on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueillaan sekä raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti vastuussa olevalla hallintokunnalle. Johtavien viranhaltijoiden tulee ohjata ja seurata toimialan ja sen tulosalueiden ja tulosyksiköiden toimintaa ja henkilöstöä asetettujen tavoitteiden mukaisesti.
6. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaa viime kädessä se toimiala, jonka hoitoon tehtävä tai omaisuus on uskottu.
7. **Konsernijohdon** velvollisuutena on ohjata konserniyhteisöjä sekä valvoa niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä.

8. **Konserniyhteisöjen** velvollisuutena on järjestää sisäinen valvonta ja riskienhallinta organisaatiossaan huolellisesti. Riskienhallinnassa on otettava huomioon emoyhteisön eli kunnan omistajapoliittiset tavoitteet ja konserniohjeet hyvän hallintotavan mukaisesti. Konserniyhteisöjen tulee raportoida konsernijohtoa merkittävistä riskeistä ja riskienhallinnan toimivuudesta ja riittävydestä. Kunnan konserniyhteisöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat näiden yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle yhteisöjä koskevien säännösten mukaisesti.
9. **Tilintarkastajan** on Kuntalain 123 §:n mukaan tarkastettava, että kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on järjestetty asianmukaisesti.
10. Erillistä **riskienhallinnan johtoryhmää** ei Virolahden kunnassa ole, mutta kunnanjohtajan määrittämän kokoonpanon mukainen johtoryhmä koordinoi kuntakonsernin riskienhallintaa. **Johtoryhmän** tehtävänä on kehittää riskienhallintaa, huolehtia riskienhallintatyön jatkuvuudesta sekä sen tekemiseen kannustamisesta. Hallintosäännön mukaan johtoryhmän puheenjohtajana toimii kunnanjohtaja, joka myös määrittää johtoryhmän jäsenet.
11. **Henkilöstön** velvollisuus on toimia tavoitteiden ja annettujen ohjeiden mukaisesti sekä ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamistaan sekä raportoida havaitsemistaan epäkohdista esihenkilöilleen. Esihenkilöinä toimivien tehtävänä on ensisijaisesti pyrkiä korjaamaan havaitut epäkohdat. Havaitut epäkohdat tulee myös saattaa toimialajohdon tietoon.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Sisäinen valvonta toteutuu mm. selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden jakoina, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena ja sopimusten hallintana.

4. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA OSANA KUNNAN JA KUNTAKONSERNIN JOHTAMIS- JA HALLINTOJÄRJESTELMÄÄ

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa on määritetty, että Virolahden kunnassa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut ja työnjako Virolahden kuntaorganisaatiossa on määritelty edellisessä kappaleessa. Käytännössä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyy vuosittaiseen talousarvio- ja tilinpäätösprosessiin.

4.1 Riskit ja riskienhallinta osana taloussuunnittelu- ja seurantaprosessia

Riskienhallinta ja riski on määritelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa. Riskienhallintaprosessi muodostuu seuraavista osa-alueista:

1. riskien tunnistamisen ja kuvaaminen,
2. riskin toteutumisen vaikutusarviointi ja todennäköisyyden kuvaaminen,
3. riskienhallintakeinot: riskin välttäminen, riskin pienentäminen, riskin siirtäminen tai riskin pitäminen,
4. varautuminen vahinkojen varalle tai tavoitteiden saavuttamista mahdollisesti estävien sisäisten tai ulkoisten riskien varalle,
5. seuranta ja toimenpiteet.

Useimmiten riskejä käsitellään ja hallitaan operatiivisella tasolla, jolloin muun muassa yksittäiset henkilöstön teot voivat joko estää tai aiheuttaa riskin toteutumisen. Riskienhallinnan kannalta onkin erittäin tärkeää, että henkilöstöä koulutetaan ajantasaisesti ja aktiivisesti.

Riskienhallinnan arviointia toteutetaan jatkuvana säännöllisenä osana kunnan normaalia raportointia. Lakisääteinen velvoite on, että **tilinpäätöksen** yhteydessä annetaan arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä selonteko riskienhallinnan järjestämisestä. Riskienhallinta sisältyy keskeisesti kuntakonsernin strategia- ja vuosisuunnitteluun ja se on operatiivisella tasolla mukana eri prosesseissa, toiminnoissa sekä ohjelmissa ja projekteissa.

Talousarvion laadinnan yhteydessä tulee analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä. Tärkeää on myös laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan riskienhallinnan tuloksellisuutta. Kunnanhallitus kokoaa näiden perusteella koko kuntakonsernia koskevan riskianalyysin ja menettelytavat merkittävimpien riskien hallitsemiseksi.

Suunnittelu- ja seurantajärjestelmän tulee toimia johtamisen apuvälineenä, antaa päätöksentekijöille tarpeellista tietoa, mahdollistaa tavoitejohtaminen, auttaa tuloksellisuuden arvioinnissa, mahdollistaa delegointi ja sisältää tilastoinnin selkeät luokitukset. **Suunnittelu- ja seurantajärjestelmä** koostuu seuraavista osista:

1. Strateginen suunnittelu; valmistautumista tulevaan, edellytysten luomista.
2. Strategia; luodaan tavat, joilla pyritään yhteisiin päämääriin pitkällä aikavälillä.
3. Talousarvio; ohjataan toimintaa hyväksytyillä toiminnallisilla tavoitteilla.
4. Kunnanvaltuusto hyväksyy käyttötalouden ja investointien määrärahat sekä toiminnalliset tavoitteet.
5. Käyttösuunnitelmat; kunnanhallitus ja lautakunnat hyväksyvät. Käyttösuunnitelmalla kunnanhallituksen/lautakunnan alaisen toiminnan rahoitus ja vastuut määritellään valtuuston päätöksiä vastaavaksi. Samalla päätetään tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä.
6. Investointisuunnitelma; valtuusto hyväksyy. Investointikohteet ovat sitovia, eli ne on toteutettava.

4.2 Riskien analysointi

Riskien analysointi tulisi tehdä kaikkiin niihin toimintaprosesseihin, joissa merkittäviä riskivahinkoja voi tapahtua. Riskianalyyseissa tulee tarkastella:

1. riskin merkittävyys,
2. riskin ilmaantumisen todennäköisyys,
3. ratkaisu siihen, miten riski hallitaan eli mihin toimenpiteisiin ryhdytään,
4. ennalta ehkäisevät toimenpiteet; toimintakäsikirjat, koulutusohjelmat,
5. korvaavat toimenpiteet; suojaukset, vakuutukset, lisätoimenpiteet,
6. jos riskiä ei voi poistaa, on pohdittava, onko riski merkittävä.

Riskin merkittävyyden arvioinnissa vaikuttavat vahingon vakavuus ja todennäköisyys. Joskus riskejä voi olla monia. Tärkeää on tunnistaa merkittävimmät riskit, jotka kiireisempinä vaativat ratkaisua.

Kullekin riskille on annettava arvio niiden toteutumisen todennäköisyydestä ja vaikutuksesta. Sen mukaan on laskettava tapahtuman riskiluokka todennäköisyyden perusteella eli onko kyseessä:

1. erittäin epätodennäköinen,
2. melko epätodennäköinen,
3. mahdollinen,
4. todennäköinen,
5. odotettavissa oleva riski.

Lisäksi on arvioitava riskin vaikutuksen luokka:

1. riski ei toteutuessaan vaikuta toimintaan,
2. riskillä on vähäinen vaikutus toimintaan,
3. riskillä on kohtalainen vaikutus toimintaan,
4. riskillä on tuntuva vaikutus toimintaan,
5. riski voi aiheuttaa vakavan vaaratilanteen tai laajan häiriön toiminnassa.

Riskiluokitus voi muodostua erilaisista tekijöistä, kuten:

1. toimintaympäristö (sisäinen ja ulkoinen),
2. suunnittelu- ja seuranta järjestelmä,
3. päätöksenteko,

4. henkilöstö,
5. tietojärjestelmät,
6. talous ja hankinnat,
7. sopimukset,
8. strategiset riskit,
9. vahinkoriskit.

Virolahden kunnassa suoritetaan lakisääteistä turvallisuuteen, työturvallisuuteen ja valmiuteen liittyvää riskien arviointia. Lisäksi riskejä ja epävarmuuskijöitä arvioidaan neljässä pääluokassa:

Strategiset riskit

- toimintaympäristö
- asiakasympäristö
- asukkaiden terveys
- suuronnettomuudet
- poliittiset riskit
- rajan läheisyys
- lainsäädäntöön liittyvät riskit

Taloudelliset riskit

- muuttoliike
- verotulojen ja valtionosuuksien muutokset
- rahoitus- ja korkoriskit
- investointiriskit
- takaus- ja vakuutusriskit

Toiminnalliset riskit

- hyvän hallintotavan noudattamatta jättäminen
- henkilöstö
- infra (sis. vesi ja viemäri)
- sopimukset
- hankinnat
- omaisuus

Vahinkoriskit

- rajaselkkaukset
- henkilöriskit
- omaisuusriskit
- ympäristöriskit
- sääolosuhteet
- kuntalaisiin kohdistuvat riskit
- vastuuriskit
- rikollisten toimintojen aiheuttamat riskit

4.3 Raportointi ja tilivelvolliset

Toimielimet ja konserniyhteisöt raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskienhallinnan kehittämisestä osana toiminnan ja talouden seurantaan ja raportointia kunnan **sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeen** mukaisesti. Tilivelvolliset raportoivat vastualueidensa toiminnallisten - ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta, määrärahoikkeamista sekä oleellisista sisäisessä valvonnassa esille tulleista havainnoista puolivuositain 30.6. ja 31.12. tilanteen mukaisesti omalle toimielimelleen tai konserniyhteisölleen. Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan sisäisen valvonnan järjestämisestä ja riskienhallinnan järjestämisestä. Tilivelvollisten vastuut on määritelty valtuuston hyväksymissä **sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa**.

Toimielinten ja konserniyhteisöjen raportoinnin pohjalta kootaan puolivuosi-raportit kunnanhallitukselle, joka puolestaan raportoi kunnanvaltuustolle. Tilinpäätöksestä esitetään ennakkokatsaus ennen varsinaisen tilinpäätöksen esittämistä. Talousarvion toteuma esitetään samalla tasolla kuin tavoitteet, määrärahat, tuloarviot ja tunnusluvut on esitetty valtuuston hyväksymässä talousarviossa. Toteuman yhteydessä esitetään selvitys määrärahojen ja tuloarvioiden sekä tavoitteiden ja tunnuslukujen poikkeamista.

5. RISKIENHALLINNAN JA SISÄISEN VALVONNAN PERIAATTEIDEN JA OHJEIDEN VOIMAANTULO JA AJAN TASALLA PITÄMINEN

Nämä toimintaohjeet tulevat voimaan kunnanhallituksen hyväksynnän myötä ja ovat voimassa toistaiseksi. Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimintaohjeet tuodaan kunnanhallituksen hyväksyttäväksi vähintään valtuustokausittain, kun valtuusto on käsitellyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, tai kun toiminnassa tai toimintaympäristössä tapahtuu sellaisia muutoksia, jotka edellyttävät päivittämistä.